

Félagsráðgjafafélag Íslands

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 4. mars 2021.

Efni: Umsögn við frumvarp til laga um breytingu á áfengislögum, nr. 75/1998 (sala á framleiðslustað). 151. löggjafarþing 2020-2021. Þingskjal 850 - 504. mál.

Félagsráðgjafafélag Íslands þakkar fyrir tækifæri til að veita umsögn vegna frumvarps til laga um breytingu á áfengislögum, nr. 75/1998 (sala á framleiðslustað).

Í frumvarpinu eru lagðar til breytingar á áfengislögum, lögum um verslun með áfengi og tóbak og lögum um aukatekjur ríkissjóðs. Í greinargerð með frumvarpinu er rakið tilefni og nauðsyn lagasetningar þar sem meðal annars er vísað til þess að með frumvarpinu sé leitast við að styðja við áframhaldandi vöxt og þróun á rekstrarumhverfi smærri brugghúsa á Íslandi. Þá kemur fram að frumvarpið stuðli að því að styrkja atvinnufrelsi og jafnrétti með hliðsjón af ákvæðum stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944 og að með því sé reynt að koma til móts við sjónarmið þeirra sem vilja aukið frjálsræði í verslun með áfengi og þeirra sem kjósa aðhaldssama áfengisstefnu. Rannsóknir sýna að aukið aðgengi að áfengi leiði til aukinnar neyslu þess og það er þekkt að skaðleg áhrif af neyslu áfengis og annarra vímuefna eru fjölbætt sem birtast meðal annars í sjúkdómum, ótímabærum dauðsföllum og miklum samfélagslegum kostnaði.

Hér á landi hefur ríkt aðhaldssöm stefna í áfengismálum í fjölda ára sem fram kemur í gildandi lögum. Árið 2013 settu stjórnvöld fram stefnu í áfengis- og vímuvernum til ársins 2020 en tók stefnan til forvarna, meðferðarúrræða, eftirfylgni í kjölfar meðferðar og endurhæfingar auk lagaramma þessara mála og varða starfsemi ríkis og sveitarfélaga, heilsugæslu, félagsþjónustu, menntakerfisins, frjálsra félagasamtaka, löggæslu og tollayfirvalda. Með stefnunni og aðgerðaáætlun sem átti að fylgja voru gefin skýr skilaboð til samfélagsins um hvert eigi að stefna og hvernig unnt sé með markvissum aðgerðum að draga úr andlegum, félagslegum og líkamlegum skaða og kostnaði einstaklinga, fjölskyldna, fyrirtækja og samfélagsins alls vegna neyslu vímuþjafa. Yfirmarkmið stefnunar voru:

- *Að takmarka aðgengi að áfengi og öðrum vímuþjofum.*
- *Að vernda viðkvæma hópa fyrir skaðlegum áhrifum áfengis og annarra vímuþjafa.*
- *Að koma í veg fyrir að ungmenni byrji að nota áfengi eða aðra vímuþjafa.*
- *Að fækka þeim sem þróa með sér skaðlegt neyslumynstur áfengis eða annarra vímuþjafa.*
- *Að tryggja aðgengi fólks, sem á í vanda vegna misnotkunar eða ávana, að samfelldri og samþættri þjónustu sem byggir á bestu þekkingu og kröfum um gæði.*
- *Að draga úr skaða og fjölda dauðsfalla vegna eigin neyslu eða annarra á áfengi eða öðrum vímuþjofum.*

<https://www.stjornarradid.is/media/velferdarraduneyti-media/media/rit-og-skvyrslur-2014/Stefna-i-afengis--og-vimuvornum-desember-2013.pdf>

Fyrirliggjandi frumvarp er í mótsögn við ofangreinda stefnu og það er einnig í mótsögn við leiðbeiningar Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar (WHO) sem hefur ítrekað bent á að áhrifaríkustu aðferðirnar til að minnka áfengisneyslu séu í höndum stjórnvalda en margar rannsóknir sýna að álagning skatta, takmörkun fjölda sölustaða og takmarkaður sölutíma virki einna best. Hafa ber í huga að í skýrslu Evrópuskrifstofu Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar kemur fram að áfengisneysla sé á meðal þeirra 10 þátta sem hafa mest áhrif á dánartíðni Íslendinga. Þá hefur stofnunin lagt áherslu á mikilvægi þess að draga úr áfengisneyslu til að bæta heilsufar þjóða. Aldurstakmarkanir á áfengis kaupum virðast vera leið sem hefur dregið úr unglíngadrykkju auk breyttra viðhorfa í samfélaginu. Þar sem heildar áfengisneysla þjóðar hefur áhrif á heilbrigði og sjúkdóma hefur aukning eða minnkun áfengisneyslu bein áhrif á tíðni ákveðinna sjúkdóma og dauðsfalla. Ákvarðanir stjórnvalda verða að byggja á bestu þekkingu, núverandi fyrirkomulag hefur gefist vel og almenn sátt ríkt um það. Frumvarp sem stuðlar að frjálsum verslun með áfengi er í andstöðu við bestu þekkingu og áform um að bæta lýðheilsu þjóðarinnar, þjóðar sem hefur vakið athygli á heimsvísu vegna árangurs í áfengis- og tóbaksvörnum.

Frumvarp það sem nú liggur fyrir hefur neikvæð áhrif á forvarnar- og lýðheilsumál Íslendinga. Þingmönnum og stjórnvöldum ber að hafa hag barna og ungmenna sem og stefnu í áfengis- og vímuevörnum að leiðarljósi í allri umræðu og afgreiðslu um frumvarpið. Á undanförunum árum hefur náðst góður árangur í að minnka neyslu unglínginga á áfengi og öðrum vímuegkjöfum og stefnir frumvarpið þeim árangri í hættu. Samfélagsleg sjónarmið hljóta að vega þyngra en stuðningur við rekstrarumhverfi brugghúsa. Verði frumvarpið hins vegar að lögum er brýnt að fjármagni verði veitt til að hrinda í framkvæmd aðgerðum sem styðja við fyrnefnda stefnu stjórnvalda í áfengis- og vímuevörnum til ársins 2020.

Félagsráðgjafafélag Íslands er tilbúið að fylgja athugasemdum sínum eftir sé þess óskað.

Með vinsemd og virðingu,
f.h. Félagráðgjafafélags Íslands

Steinunn Bergmann
formaður